

NASJONALISME OG KRISTENDOM I KAMP OM DE FARGEDE FOLKENE

AV DOSENT O. G. MYKLEBUST

Allerede i tiden før den siste storkrigen gjorde sterke nasjonale krefter seg gjeldende blant de fargede folkene. Men krigen ga disse kreftene nye og store muligheter. Den nasjonale frihets- og selvstendighetstrang nådde et omfang og en intensitet som vi her i Europa inntil da ikke hadde tenkt oss mulig. Og siden «freden» kom, har denne trangen slått ut i lys lue. Det gjelder om all høyspenning at «berøring er livsfarlig». Men det gjelder ikke minst om den nasjonale høyspenning innen de ikke-europeiske rasene. Den hvite mann har i den tid som er gått etter at krigshandlingene hørte opp, til fulle fått føle, og det både på kropp og sjel, hvor «livsfarlig» det er å komme i berøring med de nasjonale kreftene som de fargede folkene i dag er ladet med. Dette gjelder ikke bare et enkelt land eller noen ganske få land. Det gjelder uten unntagelse alle de land hvor ikke-europeiske, dvs. asiatiske og afrikanske folkeslag har sitt hjem. Det vil igjen si at det gjelder 1400 millioner mennesker eller to tredjedeler av jordens befolkning.

Det vi opplever i dag er ikke noe mindre enn et tidsskifte, et tidsskifte av globale dimensjoner og av verdenshistorisk rekkevidde. Det vesterlandske verdensvelde er overalt i full oppløsning. Den hvite mann er ikke lenger den selvskrevne leder av verdensutviklingen. De fargede folkene har våknet opp, nei det er ikke det rette uttrykk: *våknet opp* til nasjonal selvbevissthet gjorde de allerede etter den første verdenskrigen, *men de har gått til handling*, de har gjennomført eller holder på å gjennomføre en nasjonal revolusjon, de har tatt sitt liv i sine egne hender, de er fast besluttet

på fra nå av selv å bestemme over sin skjebne, de akter fra nå av å gjøre gjeldende uten avprutting sin fulle rett til å være herrer i sitt eget hus.

Dette er en helt ny situasjon. Den hvite mann må ta opp til revisjon sitt forhold til de såkalte «innfødte» folkene. Han må, om han ellers har sans for realiteter og ønsker å gjøre en innsats, innstille seg på et forhold som ikke lenger er bestemt ut fra formelen: herre—tjener, men som fra nå av i stigende grad må bli preget av respekt, samarbeid og likestilling. Også, og ikke minst for den europeiske misjonær, må den nye tingenes tilstand føre med seg en nyorientering i denne retning. *Lederen må bli medarbeideren.*

I.

Det nasjonale stormsentrum siden krigen sluttet har som kjent vært det sørlige Mellom-Asia (Indonesia, India og Indo-China), samt den arabiske verden (med Palestina som brennpunkt). Det er derfor naturlig å se litt på disse områdene først.

Vi tar til med *den arabiske verden*. Den nasjonale selvstendighet har feiret betydelige triumfer. Som kjent løste Egypt i fjor de siste bånd som bandt landet til Storbritannia. I samsvar med den britisk-egyptiske avtalen av 1946, har Storbritannia oppgitt sin flåtebase i Alexandria, som har vært så viktig for forsvaret av Sueskanalen, en av Det britiske samveldes nøkkelstillinger. Britiske tropper er nå trukket helt ut av Egypt.

Under den siste krigen kom det i stand et nærmere samarbeid mellom de arabiske landene i hva engelskmennene kaller «Midt-Østen» (Den nære orient). Den formelle opprettelse av «Det arabiske forbund» fant sted i Kairo 23. mars 1945. Forbundets formål er å verne om og fremme de arabiske folks selvstendighet, politisk, religiøst og kulturelt. Det som forener er, foruten rase-likhet og felles språk, felles religion og kultur: islam. Forbundet er derfor like meget en religiøs som en politisk maktfaktor. De statene, syv i alt, som står tilsluttet Araberforbundet, er: Egypt, Saudi-Arabia, Yemen, Irak, Syria, Libanon og Transjordania. Av disse var de fire første selvstendige stater allerede før krigen. Syria og Libanon fikk selvstyre i 1945. Og Transjordania fikk selvstyre i fjor. Den ledende stat er Egypt (16 millioner innbyggere).

Araberforbundet har allerede spilt en betydelig rolle i verdenspolitikken. Når de tre statene vi nettopp har nevnt (Syria, Libanon og Transjordania) er blitt selvstendige, skyldes dette for en vesentlig del Forbundet. Men særlig har dette gjort sin innflytelse gjeldende i Palestina-politikken, som vi straks kommer til. Generalsekretæren i Araberforbundet er Abdul Rahman Azzam Pascha, som i sin ungdom studerte medisin i London, som i den første verdenskrigen kjempet mot britene og italienerne, og som under den siste storkrigen var øverstbefalende for den egyptiske armé.

Som nevnt har Araberforbundet helt siden det ble opprettet vært sterkt opptatt av problemet *Palestina*. Dette land har nå i lang tid stått i sentrum av verdens oppmerksomhet. Både jøder og arabere gjør krav på Palestina som sitt land. Av jøder finnes det ca. 400 000, av arabere dobbelt så mange, ca. 800 000. Hertil kommer ca. 100 000 kristne. Siden den første verdenskrigen har Palestina vært britisk mandatområde under Folkeforbundet (som ble oppløst i fjor, og hvis arvtager er De forente nasjoner). Den historiske Balfour-erklæring åpnet veien for jødene til opprettelse av «et nasjonalt hjem» i Palestina. Men en stadig sterkere arabisk motstand mot denne planen gjorde det nødvendig for britene å gå mer og mer forsiktig til verks. Det er blitt stadig vanskeligere for jødene å få innreisetilatelse. Dette er ytterst beklagelig når en tenker på stillingen for de jøder som har unnsloppet de siste års fryktelige forfølgelser og som ikke vet hvor de skal ta veien.

Araberne innser nok på sett og vis den fortvilte stilling disse jødene er i. Men de mener at også andre land, f. eks. Canada, Australia og U.S.A., må ta imot disse. De er redd for å bli slått ut tallmessig av jødene om disse får adgang til å slippe inn i landet i større mengder. Likeledes er de redd for jødenes pengemakt. Det arabiske standpunkt i Palestina-spørsmålet kommer for øvrig klart fram i denne uttalelsen av den tidligere nevnte generalsekretær i Araberforbundet, Azzam Pascha: «Palestina er og har alltid vært et arabisk land, og skal også fortsette å være det. Det er et hellig land for muhammedanere, kristne og jøder, og dets hellige steder bør bevares for alle tre. I århundrer har det vært muhammedanerne som har vernet om disse hellige stedene. Disse bør derfor også fortsatt være under deres beskyttelse.»

Jødene på sin side har formulert sine krav i den såkalte Baltimore-konvensjonen, hvis tre grunnleggende punkter er: jødisk kontroll med immigrasjonen, opphevelse av alle restriksjoner når det gjelder kjøp av jord, og proklamering av Palestina som en jødisk stat. For å vise verden at det er dødsens alvor med disse kravene og for å tvinge det britiske styre til å gå med på dem, er en jødisk terrorkampanje blitt satt i verk. Den ene voldsdåd etter den andre har funnet sted. Samtidig som en må fordømme disse handlingene, må en på den andre siden forsøke å forstå de følelser som har fremkalt dem. Når en tenker på hvordan jødene har hatt det i den siste menneskealder, blir det kanskje ikke så underlig at de reagerer så revolusjonært som de gjør. Her som ellers er det jo ungdommen som fører an. Og hvilke kår har så den hatt? Om den jødiske ungdommen uttalte den engelske jødemisjonæren Mr. George Sloan i et foredrag i Oslo i september i fjor: «De som er 30 år er født under forrige verdenskrig, 25-åringene er desillusjonert av mellomkrigstiden, 20-åringene har opplevd inflasjonstiden i Tyskland og 10-åringene vokste opp i den tiden Hitler og hans gjeng kom til makten. Hvilke sjanser har denne slekten? De har inntrykk av at alle er imot dem.»

Også U.S.A. har grepet inn i Palestina-politikken. U.S.A. har som kjent et betydelig antall jøder, i alt 4,5 millioner (hvorav New York alene 2 millioner). En britisk-amerikansk Palestina-kommisjon har forsøkt å finne fram til en løsning. Kommissjonsrapporten ble offentliggjort i fjor. Det hevdes her at undersøkelsen viser at det blant jødene i Europa og Amerika slett ikke rår noe alminnelig ønske om å reise til Palestina. Det er nødvendig for jødene i mange land å utvandre. Men Palestina er på ingen måte det eneste alternativ. Mange jøder ønsker å bli borgere av et annet land og gå opp i det folk som har sitt hjem der. Det finnes dog også mange jøder, heter det videre i kommissjonsrapporten, som er sionister, dvs. som ser den eneste redning for jødefolket i innvandring til Palestina. Disse vil en søke å få sendt til Palestina gjennom en éngangs-transport i stor stil. Alt i alt vil det dreie seg om ca. 100 000 jøder. U.S.A. har siden rapporten ble offentliggjort, tatt på seg det økonomiske ansvar for transporten.

Som en vil forstå er jødene i Palestina i høy grad misfornøyd

med dette forslag. Av araberne er det derimot blitt vel mottatt. I U.S.A. har det møtt sterk motstand innen visse kretser av folket, men regjeringen synes å være av den oppfatning at sionismen ikke fører fram. Det ser ut som det går mot en deling av Palestina i en jødisk og en arabisk sone, en ordning etter hvilken jøder og arabere får sitt eget parlament, som skal styre landet i samarbeid med det britiske mandatstyre (en går ut fra at dette vil fortsette) og uten innblanding fra internasjonale organisasjoner (som f. eks. Araberforbundet og Jewish Agency — organ for verdensjødedommen).

II.

Vi går videre til *India*. Dette land med sine 400 millioner mennesker er på en og samme tid de grenseløse rikdommers og den grenseløse fattigdommens land. Det er religionenes og kastenes land. Det er et av verdens eldste kulturland, med en høyt utviklet filosofi, litteratur og kunst lenge før den vesterlandske kultur kom til utfoldelse.

«Keiserriket India» har helt siden opprettelsen av det britiske styre i det 18. og 19. århundre vært juvelen i Det britiske samveldet. Når en ser bort fra opprøret i 1857, har forholdet mellom briter og inder stort sett vært godt. I ly av Pax Britannica utviklet landet seg rikt og raskt. Med de økonomiske, sosiale og kulturelle framskritt fulgte en voksende nasjonal selvbevissthet og et stadig sterkere ønske om politisk selvstendighet. Nasjonalismen i India er ikke av ny dato. Her skal bare minnes om frihetskampen i mellomkrigstiden, under ledelse av den verdenskjente Mahatma Gandhi. Gjennom såkalte «Round Table Conferences» i London gjorde den britiske regjering flere forsøk på å forhandle med ledende indiske personligheter for ad denne vei å nå fram til en fredelig løsning av de friksjoner og vanskeligheter som meldte seg. Disse konferansene førte dog ikke fram. Heller ikke fikk «Indialoven» (1935) den betydning som en hadde håpet.

Under den annen verdenskrig stod India stort sett lojalt på Storbritannias og Det britiske samveldets side i kampen mot aksemaktene. Subhas Chandra Bose, som gikk i japanernes sold, fikk

liten tilslutning. Hans «indiske nasjonalarmé» ble en betydningsløs affære. Indiske tropper kjempet sammen med britiske i Nord-Afrika og i Italia, og tok del i okkupasjonen av Indonesia og Indo-China etter Japans kapitulasjon. Ikke så å forstå at all politisk aktivitet var innstillet. Nasjonalistene var tvert imot meget aktive, og det oppstod flere ganger en spent situasjon, ja, det kom her og der endog til alvorlige uroligheter. Storbritannia måtte derfor i 1942 sende Sir Stafford Cripps for å forhandle i New Delhi, en meglingsaksjon som for øvrig mislyktes. Men i det store og hele gikk det dog bra. Storbritannia ga India et høytidelig løfte om at landet skulle få selvstyre når freden kom.

Den store bøygen i indisk politikk har vært og er motsetningen mellom de to ledende religiøse folkegruppene, hinduere og muhammedanere. De første teller ca. 250 millioner, de andre ca. 90 millioner. Mens det før var det hinduiske kongressparti som førte an i frihetskampen, mens muhammedanerne, som de tallmessig svakere, søkte støtte hos England mot hinduene, er forholdet nå det at også muhammedanerne er blitt en aggressiv faktor i det politiske liv. Lederen av muhammedanenes politiske parti, Det muhammedanske forbund, er Mohammed Ali Jinnah. Siden krigen sluttet har Jinnah gjentatte ganger og med stor styrke reist krav om «pakistan», dvs. utskillelse av seks provinser i Nord-India som selvstendige muhammedanske stater. Jinnah har gjort det klart at om britene ikke vil gå med på dette krav, vil muhammedanerne gå til opprør og krig. Lederen av kongresspartiet, Mahatma Gandhis parti — hvor hinduene er i overveldende flertall, men hvor også de kristne er gått med, ja også noen muhammedanere — er som kjent Jawaharlal Nehru. Nehru og kongresspartiet er avgjort imot en oppdeling av India slik som muhammedanene kjemper for. Det kan bare være tale om én nasjonalforsamling og én sentralregjering i det nye, frie India, hevdes det. En er villig til å samarbeide med muhammedanene. Men både i nasjonalforsamlingen og i sentralregjeringen må hinduene som den langt største folkegruppe være i avgjort majoritet. Samtidig er det blitt stadig klarere at Nehru og kongresspartiet overfor Storbritannia arbeider for hel og full atskillelse. India må bli en selvstendig republikk.

Til forskjell fra den kjente inder Aga Khan — fyrsten, muham-

medaneren og mangemillionæren — har Nehru fulgt en antibritisk linje i sin politikk. På den andre siden har han aldri kunnet gå med på Gandhis krav om kulturell isolasjon. Han innser nødvendigheten av kontakt utad, av åpenhet i forholdet mellom folkene, hvite og fargede. Nehru er sosialist og går av all kraft inn for en effektiv løsning av Indias mange og svære sosiale og økonomiske problemer. Hans holdning til kommunismen karakteriseres som kjølig. Den har til dels vært direkte fiendtlig. At Nehru er en stor statsmann kan det bare være én mening om. Dr. E. Stanley Jones, som kjenner Nehru personlig, uttalte om ham i fjor: «Om jeg skulle utpeke den mann jeg helst så på fredskonferansen, ville jeg uten å nøle velge Jawaharlal Nehru. Friheten i verden vil være tryggere i hans hånd enn i noen annens jeg kjenner.»

Nehru er en usedvanlig interessant og rikt utrustet personlighet. Han er av adelsætt og sønn av en millionær, men ga bort hele sin formue i begeistring for sosialismens idealer. Han er en uforsonlig fiende av det britiske velde i India, men har dog fått sin utdanning i Harrow, Cambridge og London, og beundrer engelsk kultur og engelsk tradisjon. Han har praktisert som advokat ved Englands ledende domstoler. I en årrekke var han generalsekretær for kongresspartiet. På grunn av sin politiske virksomhet har han mangfoldige ganger måttet gå i fengsel — for til slutt å bli sjef for den første indiske sentralregjering i et fritt og uavhengig India.

Det var nettopp dette som skjedde i 1946: India fikk «swaraj», det ble en fri og uavhengig stat. Storbritannia ga frivillig landet selvstyre, en handling som vel er enestående i sitt slag i verdenshistorien. Det har fra enkelte hold vært talt og skrevet meget om den britiske utnyttelse av Indias rikdommer i hensynsløs egeninteresse. Men dette stemmer ikke med virkeligheten. Som allerede nevnt har det britiske styre i India ført med seg store framskritt i kommunikasjoner, jordbruk, industri osv. Siden 1921 har India hatt «fiskalt» selvstyre, dvs. rett til å fremme sin egen produksjon ved å legge toll på utenlandske varer, også britiske. For England betydde dette et stort økonomisk tap. I 1939 var eksporten av bomullsstoff fra England til India bare en tiendedel av hva den var i 1914. I samme tidsrom firedoblet de indiske bomullsfabrikkene sin produksjon.

På grunn av at muhammedanerne hittil har nektet å være med i den midlertidige indiske sentralregjering med Pandit Nehru som statsminister, og i den grunnlovgivende nasjonalforsamling som ble sammenkalt i fjor høst, er det oppstått en konstitusjonell krise som, hvis den fortsetter å få utvikle seg, kan føre India ut i en ødeleggende borgerkrig. De blodige sammenstøt som situasjonen allerede har gitt årsak til, har kostet flere tusen indere livet. En må oppriktig ønske at Attlees India-politikk må krones med hell, at den må finne fram til en modus vivendi når det gjelder forholdet mellom muhammedanerne og hinduene — så dette rike land kan gå en rik framtid i møte.

Ett er absolutt sikkert: Frihetens time har slått for det indiske folk, og ingen makt på jorden kan stille klokken tilbake. For å sitere Nehru: «Det er så sikkert som noe overhodet kan være sikkert i denne usikre verden, at de asiatiske land ikke godvillig vil underkaste seg noe som helst imperium eller noen som helst herskelse utenfra, og at de vil reise seg mot et hvert forsøk i den retning. Det vil bli en stadig oppstand av millioner av mennesker, besjelet av en slik lidenskap at selv ikke atombomben vil kunne bringe dem til undertrykkelse. Og av denne oppstand vil det forferdelige utvikle seg: den tredje verdenskrig.»

I forbindelse med India er det naturlig å si et par ord om Ceylon, Malaya og Burma. *Ceylon* har siden krigen sluttet fått en forfatning som gir folket — 5,5 millioner innbyggere — rett til å avgjøre sine indre anliggender selv. På *Malaya*-halvøya er det opprettet et forbund av frie malayiske stater. Befolkningen som teller vel 1,5 millioner, er meget blandet (43 % kinesere, 41 % malayere og 13 % indere). Og endelig er *Burma*, med 15 millioner innbyggere, blitt stillet fullt selvstyre i utsikt. Den 20. desember i fjor erklærte statsminister Attlee i Underhuset at den britiske regjering hadde innbudt representanter fra Burma for å drøfte med dem spørsmålet om selvstyre. «I vårt samvelde», uttalte statsministeren, «vil vi ikke ha noe folk som ikke ønsker å tilhøre det. Burma må selv få bestemme sin framtid. Vi håper at det vil velge å bli stående under britisk overhøyhet.»

III.

Vi kommer så til *Indonesia* eller *Nederlandsk Ost-India*, som dette området tidligere ble kalt. *Indonesia* er verdens største arkipel. Det består av i alt 3000 øyer med en samlet befolkning på 75 millioner. De fleste av øyene er små, men enkelte av dem er meget store, som f. eks. *Java* og *Sumatra*, *Borneo* og *Celebes*.

Få steder har nasjonalismen antatt en slik revolusjonær karakter som i *Indonesia*. Selvstendighetsrørslen fikk sitt gjennombrudd etter den første verdenskrigen. I 1926—27 forsøkte nasjonalistene å gjøre opprør mot det nederlandske kolonistyre. Det oppstod en alvorlig situasjon, men opprøret ble slått ned. Det varte dog ikke lenge før en ny nasjonalistisk bevegelse var organisert. Denne bevegelsen fikk til leder dr. *Soekarno*, hvis navn har vært så hyppig nevnt i meldingene om *Indonesia* i de siste par årene. *Soekarno* ble etter en tid arrestert av de nederlandske myndighetene på grunn av sin politiske virksomhet.

Så kom den siste storkrigen. Og med den kom de nasjonale lidenskaper for alvor i kok. Tysklands okkupasjon av *Holland* og senere *Japans* okkupasjon av selve *Indonesia*, gjorde det mulig å gjennomføre en frihetskamp i stor stil. *Japan* ikke bare tillot, men direkte oppmuntret nasjonalistisk agitasjon. Den 17. august 1945, et par uker etter *Japans* kapitulasjon, proklamerte dr. *Soekarno* en uavhengig indonesisk republikk. Så sikkert var denne forankret i det indonesiske folks selvstendighetstrang at den ble stående også etter at de japanske troppene i *Indonesia* hadde måttet overgi seg til britene. Da disse kom til *Java*, fant de seg stillet overfor en sterk og omfattende nasjonal reisning. Nasjonalistene, som var vel utstyrt med våpen, var rede til å forsvare sin nyvunne frihet om nødvendig i blodig krig. Det kom også til en rekke alvorlige sammenstøt.

I denne situasjon var det bare en av to veier å gå. Enten måtte en forsøke å «gjenopprette ro og orden», dvs. å slå ned den nasjonalistiske reisning med makt, eller også måtte en forsøke gjennom forhandlinger med nasjonalistene å komme til en forståelse med dem. *Nederland* var stemt for det første alternativ, britene for det siste. Det ble det britiske standpunkt som seiret. Forhandlingene med nasjonalistene har budt på svære vanskeligheter. Lederne av den indonesiske selvstendighetsrørslen, dr. *Soekarno*, som

er president for den indonesiske republikk, og dr. Sjahrir, som er sjef for regjeringen, er begge dyktige menn. Men deres arbeid vanskeliggjøres i høy grad av de radikale elementer som synes lederne er for moderate og som ikke viker tilbake for å ta terroren i sin tjeneste for å fremme sine mål.

Under britisk ledelse ble det i fjor ført lange og inngående forhandlinger mellom nederlenderne og indoneserne. Begge parter ble enige om å slutte en våpenstillstand. Senere ble det nådd en overenskomst som nå er ratifisert av den nederlandske regjering, som anerkjenner den indonesiske republikk, omfattende Java, Sumatra og noen tilstøtende øyer. Disse øyene utgjør både hva befolkningen og hva naturrikdommen angår, kjernen i det indonesiske området. Java alene har 42 millioner innbyggere.

Juledag i fjor ble i tillegg til denne republikken en annen indonesisk stat proklamert. Denne omfatter det tidligere nederlandske koloniområde i Ost-India østenfor Java og Borneo med Celebes som sentrum (Ny-Guinea faller utenfor). En venter at Borneo meget snart vil bli anerkjent som en selvstendig stat. Borneo, den største av de fire store Sundaøyene, er den tredje største øy i verden med vel 3 millioner innbyggere (hvorav vel 2 millioner i den nederlandske del av øya). Disse tre statene vil så sannsynligvis sammen komme til å danne et «Indonesias forente stater» — foreløpig i forbund med Nederland, men på like fot med dette land.

Også i *Fransk Indo-China* har det skjedd store forandringer siden krigen i østen fikk sin dramatiske avslutning gjennom Japans sammenbrudd. Indo-China har en befolkning på 23 millioner. Den nasjonalistiske rørslen har vært særlig sterk i Annam. Nasjonalistene i denne provins krevde en «*Viet Nam*», en uavhengig annamitisk republikk, og dette krav gikk franskmennene med på. Når de gjorde dette, er det fordi de i likhet med nederlenderne har innsett at det gamle kolonistyre må i støpeskjeen. Vi kommer tilbake til dette spørsmål i en annen forbindelse.

I stedet for det gamle franske Indo-China har vi fått en indokinesisk føderasjon. Ved siden av provinsene Annam og Tonkin — som begge kommer inn under republikken «*Viet Nam*» — er også *Kambodsja* blitt en uavhengig stat. Fullt selvstyre er innvilget. Franskmennene skal bare være rådgivere.

Imidlertid gjorde regjeringen i «Viet Nam» krav også på provinsen *Cochin-China*. Men den franske generalguvernøren i Indo-China proklamerte 1. juni i fjor denne provins som egen republikk. Dette førte til alvorlige uoverensstemmelser. Disse skyldes også økonomiske årsaker. Siden midten av desember i fjor har det faktisk hersket krigstilstand i Indo-China. Franske troppeforsterkninger er sendt til landet. En må oppriktig håpe at fornuften og sindigheten må seire. Åpen krig kan bare ytterligere komplisere situasjonen.

Retten øst for Indonesia ligger øygruppen Filippinene (over 7000 øyer, hvorav dog bare vel en tredjedel er bebodd, med ca. 13 millioner innbyggere). Filippinene, som tidligere var amerikansk koloni, er etter krigen blitt et selvstendig rike. Filippinenes frihet ble proklamert 4. juli 1946. Allerede i 1935 fikk Filippinene en forfatning som ga landet selvstyre, med bl. a. rett til å velge president. Men U.S.A. bestemte dets utenrikspolitikk og sørget for dets forsvar. Filippinene er nå en helt gjennom suveren stat.

IV.

Så meget om den del av den fargede verden som i særlig grad har hatt oppmerksomheten vendt mot seg i tiden etter krigens slutt. Vi vil nå se litt på en rekke andre land.

Først da noen ord om *China*, verdens største land hva folketall angår (450 millioner), med umåtelige naturrikdommer og ærverdige historiske tradisjoner. Den nasjonale selvfølelse ble, som en kunne vente, styrket gjennom krigsårene, som for China i særlig grad ble lidelsens år. Kampen mot det japanske fremmedveldet sveiset kjemperiket sammen som aldri før. Fienden denne gang var ikke den hvite mann, men rasefellen fra Nippon. Den hvite mann var venn og våpenbror. Dette forklarer den «goodwill» som den hvite mann har hatt i China også etter at krigen sluttet. China var for øvrig en selvstendig stat allerede før Japan tok til med sin nyordning i østen. Under krigen ble den siste rest av uavhengighet overfor U.S.A. og Storbritannia fjernet. På Chinas nasjonaldag den 10. oktober 1942 gikk de to engelsktalende stormakter med på opphevelsen av eksteritorialretten. Etter freden har også Frankrike gitt

sitt samtykke til opphevelsen. Alle utlendinger i China står nå under kinesisk kontroll.

Som eneste ikke-europeisk makt gikk China ut av den siste krigen som en av «de fem store». Denne kjensgjerning har ført med seg en nasjonal selvfølelse som på enkelte hold har utartet til ren sjåvinisme. For en nøktern vurdering er det innlysende at China aldri kunne ha klart krigens påkjenninger som det gjorde uten den store hjelpen de fikk fra Amerika og Europa. Den alminnelige kineser reflekterer imidlertid ikke så meget over dette. Det er et faktum at China nå er en av verdens stormakter som teller for ham. Etterkrigstidens China er et stolt og selvbevisst China.

Men samtidig er China dog China. Dette borgerkrigens og uroens land er blitt seg selv likt. Straks etter seieren var vunnet, skjedde det en spaltning mellom Kuomintang (folkepartiet) og kommunistene. Denne spaltning ble etter hvert stadig større og førte til regulær borgerkrig. Kuomintang ble grunnlagt av den berømte Sun Yat-sen, som i 1911 innførte republikken i China og hvis «tre folkeprinsipper» danner grunnlaget for det nye China. Disse «tre folkeprinsipper» er: folkeraseprinsippet (nasjonalismen), folkemaktprinsippet (demokratiet) og folkenæringsprinsippet (sosialismen). Dr. Sun Yat-sen døde i 1925. Hans arvtager som Chinas leder ble Chiang Kai-shek. Denne mann er blitt forskjellig bedømt. For en utenforstående er det ikke lett å gjøre seg opp en selvstendig mening. At han er en meget betydelig statsmann og hærfører kan det vel ikke være tvil om. Heller ikke kan det vel for alvor reises tvil om ektheten av hans kristendom. Hans politikk har imidlertid mer og mer utviklet seg i reaksjonær retning — til skuffelse for store deler av det kinesiske folk.

Kampen mellom Kuomintang og kommunistene, som med et par avbrytelser har pågått siden Japans kapitulasjon i juli 1945, synes å bli et langt lerret å bleke. På grunn av denne strid har China mistet meget av sin anseelse blant stormaktene. Disse regner faktisk ikke lenger med China som en av de «store». Viktigere enn dette er den hemske borgerkrigen innebærer for gjenoppbyggingen og for den politiske, sosiale og økonomiske stabilisering i det fjerne østen i det hele.

Det kinesiske dilemma er på sett og vis likeså vanskelig å løse

som det indiske eller palestinske. Kommunistene, som har makten i de nordlige provinsene og i store deler av Mandsjuria, og som råår over en slagkraftig, vel utrustet armé, er som ventelig kan være ikke villige til å oppgi sin territoriale og militære maktstilling. På den andre siden er det forståelig at Chiang Kai-shek nekter å godta denne «stat i staten». Et kompromiss synes umulig. De forsøk den amerikanske general Marshall har gjort på å megle, har ikke ført til det ønskede resultat. Bærer det da mot en deling av China? Alle som kjenner stemningen i China, er enige om at både lederne og folket er imot deling. Spørsmålet er bare hvordan en skal kunne gjennomføre en samling hvor motsetningene er så steile som i dette tilfelle. Disse motsetningene aksentueres ytterligere gjennom den kjensgjerning at det bak de to partene i borgerkrigen står to verdensmakter: U.S.A. og Sovjet-Samveldet. En løsning må dog finnes om ikke den situasjon borgerkrigen har skapt, skal bli permanent og landet dermed forspille sin sjanse til en ærefull plass i folkenes fellesskap.

Den 25. desember i fjor ble den nye kinesiske grunnlov vedtatt av nasjonalforsamlingen. Grunnloven er et politisk dokument av første rang. Den garanterer fritt hemmelig valg med alminnelig stemmerett for alle kvinner og menn over 20 år. Den fastslår likhet for loven for alle personer av begge kjønn og av hvilken som helst rase, uansett politisk innstilling. FN-pakten (De forente nasjoners «charter») er uttrykkelig godkjent, likeså FN's viktige vedtak i New York i fjor om menneskerettighetene og kvinnes politiske stilling.

Noen ord må tilføyes om de kinesiske områdene Mandsjuria og Korea, som Japan i sin tid erobret og i mange år holdt okkupert og utnyttet til sin fordel i forbindelse med nyordningen i østen. Over *Mandsjuria* (samt øya Formosa, på kinesisk Taiwan) har China igjen fått overhøyhet. Landets rett til dette territorium er fastslått i flere traktater, sist i den russisk-kinesiske vennskapspakt av 1945. På grunn av borgerkrigen har China hittil ikke hatt noen glede av å ha fått sin rett til Mandsjuria anerkjent, dette gamle og rike land med en kinesisk befolkning på 37 millioner. Som allerede nevnt krever de kinesiske kommunistene kontroll over store områder av Mandsjuria. De besatte disse områdene kort tid etter Japans

sammenbrudd. Den russiske okkupasjon av Mandsjuria ble gjennomført på en måte som harmet Chiang Kai-sjek. I januar i fjor meddelte Sovjet-Samveldet den kinesiske regjering at det betraktet alle japanske foretagender i Mandsjuria som «krigsbytte for den røde hær» (kullgruver, elektrisitetsverk, sementfabrikker, stålindustrien og den kjemiske industri). For øvrig har det vært meget vanskelig å få rede på forholdene i Mandsjuria, da russerne her som ellers har skjult sine disposisjoner bak et «jernteppe».

Også om *Korea*, halvøya mellom Det japanske hav og Gulehavet, med 23 mill. innbyggere og store jordrikdommer, er det lite vi vet. På Kairo-konferansen mellom «de tre store» under krigen, ble en enig om å gi Korea selvstyre når Japan var slått (uten at det dog ble sagt noe nærmere om tidspunktet). Også den russisk-kinesiske avtalen av 1945 slo fast at Korea skulle bli en fri stat. Men selvstyre er uteblitt. Etter i 35 år å ha vært okkupert av Japan, ble Korea i og med avslutningen av krigen i østen hærstilt av to andre stormakter: Sovjet-Samveldet og U.S.A. Russerne kontrollerer kull-distriktene i nord, amerikanerne jordbruksdistriktene i sør. Samarbeidet mellom disse er blitt karakterisert som slett. Koreanerne føler seg sviktet av begge maktene. De er i høyeste grad misfornøyd med den nye tingenes tilstand. Deres nasjonale selvstendighetstrang har til dels gitt seg utslag som man ikke kan bifalle. Det har ikke manglet på trusler, intriger og sammensvergelses. Den nåværende situasjon er helt uholdbar. Som en av Koreas politiske ledere har sagt: «Vi er som et dødfødt, vanskapt barn, lagt på sprit og satt på museum. Vi er lovet selvstyre, og plutselig står vi der avskåret på midten — ved 38. breddegrad — med Russland som hersker i nord og Amerika i sør, og ingen som bryr seg det minste om Korea.»

Om *Japan* er det ikke meget å si. Den makt og innflytelse denne østens stormakt med sine 70 millioner innbyggere utøvde for bare noen få år siden, er i dag en saga blott. Sammenbruddet ble totalt da det endelig kom. Nasjonalisme og imperialism settet ikke lenger sinnene i bevegelse. Folket synes å finne seg i sin skjebne. Det amerikanske styre er ikke blitt sabotert, enn si møtt med aktiv motstand. I Japan, som i Tyskland, må en regne med at det vil ta en tid før folket kommer seg etter sjokket. Foreløpig har de nok med å tilfredsstille sine mest elementære livsbehov: mat, klær, hus osv.

Hvorvidt det vil lykkes Mac Arthur å «omskolere» Japan i demokratisk retning, er det selvsagt for tidlig å uttale seg om. En slik «omskolering» vil i hvert fall ta mange år. En gjør imidlertid rett i å gjøre regning med at den japanske nasjonalisme etter hvert vil våkne til live igjen. Et stort og stolt folk som det japanske, med sine rike historiske tradisjoner og framfor alt med sin fabelaktige evne til å assimilere og utnytte de vesterlandske kulturverdiene (i løpet av få årtier svingte dette landet seg opp til å bli en av verdens stormakter, og i løpet av få år bygde det opp et gult imperium i Øst-Asia, omfattende i alt et par hundre millioner mennesker) — kan i lengden ikke holdes nede ved hjelp av fremmed militærmakt.

V.

Tilbake står nå bare å si litt om *Afrika*. Så langt som i Asia er utviklingen i retning av selvstyre ikke nådd. Men den er i full gang også her. Vi har allerede nevnt Egypt. Med hensyn til Sudan, som er et såkalt britisk-egyptisk kondominium (dvs. under felles styre av de to land), er dette land gjennom de britisk-egyptiske forhandlinger om en revisjon av traktaten av 1936 blitt stillet i utsikt fullt selvstyre så snart folket er modent for dette.

De britiske koloniene i Vest-Afrika (Sierra Leone, Gullkysten og Nigeria) har fått en forfatning som sikter på å forberede de innfødte folkene i disse territoriene for nasjonal og politisk selvstendighet. I de britiske koloniene i Øst-Afrika (Kenya, Uganda, Tanganyika og Nyasaland) er det truffet liknende tiltak. En har her innført en styreform med «samråd» av hvite og sorte. Syd-Afrika er som kjent rasemotsetningens land fremfor noe annet i Afrika. De to millioner hvite i landet har all makten. Men det gjærer blant de 9 millioner ikke-europeere (8 millioner Bantu, $\frac{3}{4}$ million blandingsrase og $\frac{1}{4}$ million indiere). Den nasjonale selvstendighetstrang blant disse er blitt kraftig styrket under krigen. Den krever sin rett, en rett som den hvite mann i lengden ikke kan nekte dem uten å fremkalle en politisk katastrofe av største rekkevidde.

I de franske koloniene i Afrika er folkene blitt lovet betydelig utvidet valgrett, og dermed en langt større aktiv deltagelse i styret. Særlig interessant er det å legge merke til utviklingen på Mada-

gaskar. I løpet av de par siste årene er en sterk selvstendighetsbevegelse sprunget fram. Lederen er dr. Ravohangy, en av de tre valte gassiske representantene til den franske nasjonalforsamling som skal utarbeide en ny forfatning for det franske kolonirike. Da den franske generalguvernør de Coppet, som for øvrig skal være meget avholdt av gasserne, etter noen års fravær på grunn av krigen for en tid siden vendte tilbake til Madagaskar, nyttet innbyggerne høvet til for første gang å foreta politiske demonstrasjoner. Det kom til blodige uroligheter. Det er «utbrudd av såret stolthet og tilbaketrengt hat» vi ser nå, tilføyer den misjonær som meddeler dette trekk.

Den nye franske kolonipolitikk, slik den foreligger i rapporten fra den viktige konferansen i Brazzaville (1944), bygger på det gamle «klassiske» franske syn, at alle innbyggere i koloniene, uansett rase og nasjonalitet, skal bli franske borgere med alle de rettigheter disse nyter. Denne sterkt sentraliserende politikk kan, til forskjell fra den britiske som bevisst går inn for desentralisering, strengt tatt ikke gi plass for selvstyrte land innenfor det samveldet den vil bygge opp og beherske. Den tilfredsstillende derfor ikke den nasjonale selvstendighetstrang blant de fargede folkene. Frankrike har derfor i de to-tre siste årene måttet endre sin kolonipolitikk. Vi har allerede nevnt to eksempler på dette: Indo-China, hvor det er opprettet et forbund av selvstendige stater (som visstnok skal stå i samband med Frankrike, men på like fot med dette land), og Syria, som tidligere var fransk mandat under det gamle Folkeforbund, men som etter krigen er blitt en uavhengig stat. Også i Afrika vil nok Frankrike etter hvert bli nødt til å revidere sin tradisjonelle kolonipolitikk i samme retning.

En særstilling inntar de områdene i Afrika, og til dels også i Asia, som etter den første verdenskrig ble overtatt av seierherrene som «mandatteritorier» og som i mellomkrigstiden ble administrert av disse under Folkeforbundet i Genève. Siden F.N. ble en virkelighet, har Storbritannia, Frankrike og Belgia (samt for Asias vedkommende Australia og New-Zealand) frivillig lagt sine mandater under den nye verdensorganisasjons såkalte «trusteeship-ordning». Det er ikke noe i F.N.-pakten som gjør det til en plikt for mandatstatene å gjøre dette. En stat som Syd-Afrika-sambandet

har således gjort krav på full innlemmelse av «Sydvest-protektoratet» (tidligere Tysk Sydvest-Afrika) i Syd-Afrika-sambandet. Saken er på initiativ av dette land tatt opp til behandling av F.N.

Foruten mandatområdene fra den første verdenskrig, skal ifølge F.N.-pakten også områder som avstås fra fiendestater i den annen verdenskrig (dvs. italienske og japanske territorier) kunne settes under vergemål, samt områder som frivillig blir stillet under vergemål av stater som er ansvarlige for deres administrasjon. Et eget vergemålsråd skal overvåke at de nevnte områdene blir styrt i samsvar med F.N.-pakten, kap. XI, XII og XIII, hvor det bl. a. heter: «De forente nasjoners medlemmer anerkjenner det prinsipp at interesser som gjelder disse territoriers befolkning går foran alt annet, og de godtar som et hellig tillitsverv plikten til innenfor det system for internasjonal fred og sikkerhet som er fastslått i denne pakt, til det ytterste å fremme folkenes velferd i disse territorier. Med dette for øye skal de: a) med skyldig respekt for vedkommende folks kultur sikre deres politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle fremgang, deres rettferdige behandling og deres beskyttelse mot overgrep; b) utvirke selvstyre, ta skyldig hensyn til folkenes ønske og hjelpe dem til en fremadskridende utvikling av deres frie politiske institusjoner, i henhold til deres forskjellige forhold og deres forskjellige utviklingstrinn», osv.

Hensikten med det nye trusteeship-systemet blir ytterligere presisert i en av de følgende paragrafer, hvor bl. a. også denne passus forekommer: «å styrke respekten for menneskerettighetene og de grunnleggende friheter for alle uten rase-, kjønns-, språk- eller religionsforskjell, og å utvikle erkjennelsen av at alle verdens folk er innbyrdes avhengige av hverandre».

Om bare disse bestemmelsene kunne gjennomføres i praksis, skulle det bli nye tider for de fargede folkene. Disse har i F.N.-pakten fått en internasjonal anerkjennelse av sin nasjonale selvstendighetstrang og frihetskamp. At kap. XI, XII og XIII i pakten ikke bare gjelder de gamle mandatene og de nye «trusteeship-territorier», men i det hele i de områder hvor fargede folk har sitt hjem, går fram av overskriften til kap. XI som lyder: «Erklæring om ikke selvstyrte territorier.»

VI.

Hvordan er så *kristendommens* stilling blant de fargede folkene? Tall alene kan aldri gi et adekvat uttrykk for åndsvirkeligheter, aller minst for den åndsvirkelighet som heter kristen tro og kristent liv. Men de gir dog en antydning av hvordan stillingen er. Den siste statistiske oversikt over den evangeliske verdensmisjon oppgir tallet på evangeliske kristne blant de fargede folkene til 21 millioner. Til dette kommer så den katolske verdensmisjon, som i dag sikkert teller ca. 30 millioner. Alt i alt skulle det altså være over 50 millioner kristne av farget ætt i verden i dag.

Størst fremgang har det kristne misjonsarbeid hatt i Afrika, hvor en i alt regner over 22 millioner kristne. Afrika er på god vei til å bli et kristent kontinent. Men også i et land som India er kristningsverket nådd langt. Den store folketellingen i India i 1941 viste at landet dette året hadde i alt $9\frac{1}{2}$ millioner kristne. Atskillig langsommere har det gått i China. De kristne teller her omkring 4 millioner. For øvrig nevner vi bare at de områdene i østen hvor det kristne arbeidet har båret rikest frukt, er Sydhavsøyene hvor gjennomsnittlig halvdelen av befolkningen er kristne, og Indonesia hvor en blant annet finner den største evangeliske kirken blant de fargede folkene (nemlig batakkirken på Sumatra, med $\frac{1}{2}$ million medlemmer).

Tross sine 50 millioner utgjør de kristne bare 3 % av den samlede befolkning på verdensmisjonsfeltet. Den kristne innflytelsen går òg langt dypere og når meget videre enn denne prosentatsen synes å tyde på. Det har skjedd en omfattende gjennomsyring av de hedenske samfunn med kristne tanker og forestillinger. Disse representerer verdifulle tilknytningspunkter for den fortsatte forkynnelsen av budskapet. Ellers er også det å si at tilveksten har vært fenomenal (gjennomsnittlig omkring 250 % i løpet av de tre siste årtiene). Tilveksten av kristne blant de fargede folkene har vært ni ganger så stor som befolkningstilveksten.

Den kristne verdensmisjon — og særlig den evangeliske gren av denne — har i lang tid bevisst arbeidet på å bygge opp selvstendige kirker blant de fargede folkene. I mange land er slike kirker forlenget en virkelighet. Den siste storkrigen har overalt i høy grad

påskynnet utviklingen i retning av selvhjelp og selvstyre. Nettopp i lys av den situasjon nasjonalismen har skapt der ute, er selvstendigjøringen av de unge kirkene en kjensgjerning som vi må hilse med glede. En kristendom blant de fargede folkene som ikke er «indigenous» (for å bruke et engelsk uttrykk som vi ikke har noe tilsvarende for på norsk), som ikke er «inhemsk» (for å bruke den svenske betegnelsen for samme sak), dvs. som ikke er nasjonal og folkelig, som ikke har slått rot og er blitt akklimatisert, har ingen sjanse for å kunne klare seg i den nasjonale gjennombrudds- og kamptid som de fargede folkene i dag befinner seg i.

Nasjonalismen er i seg selv religiøs nøytral. Den innebærer fra kristent synspunkt både farer og muligheter. Den kan bli en hindring for det kristne arbeidet hvor folkene i nasjonal selvgodhet forkaster kristendommen som noe som er kommet til dem utenfra, som «den hvite manns religion» — i motsetning til deres egne «rotekte» religioner. I den hedenske verden representerer religion og rase, resp. det religiøse og det folkelige en uoppløselig enhet. Den såkalte «swadeshi» i India kan nevnes i denne forbindelse. «Swadeshi» er den lære at et menneske når det gjelder religionen så vel som skikker, mat og klær, skal holde seg til sitt eget folk. Med denne sammenkobling av religion og rase følger en avvisning av evangeliet som et fremmedlegeme i folkeorganismen — eller en tendens til kompromiss (hvor evangeliet allerede har fått innpass). Her gjelder det imidlertid at ingen kan tjene to herrer. Evangeliets absoluttthetskrav må hevdes helt ut. Nasjonalismen må ikke bli en innfallsport for hedenskapet i Kristi kirke. Et annet eksempel er den japanske «statsshinto», som på en og samme tid var en religiøs ritus og en patriotisk akt. Vi så under krigen hvordan i Japan og i de japansk-okkuperte områdene en sjåvinistisk imperialisme med grunnlag i den eldgamle japanske shintoreligion, mistenkeliggjorde og vanskeliggjorde det kristne arbeidet på flere steder, foranlediget en direkte forfølgelse av de kristne. Som kjent er statsshintoen nå opphørt. Den japanske keiser har offentlig fraskrevet seg alle guddommelige attributter.

Også etter at krigen sluttet har vi sett eksempler på kristendomsfiendtlig nasjonalisme blant de fargede folkene. Vi tenker på Indonesia hvor ca. 100 hollandske misjonærer er blitt myrdet eller

har sultet i hjel, og hvor det kristne arbeidet har gjennomgått en sann trengselstid. Vi tenker videre på visse hendinger i India, som f. eks. da en opphisset folkehop i fjor stormet og ødela Frelses-arméens hus i Bombay og en metodistkirke i Calcutta. Også den erklæring statsministeren i Travancore kom med i desember i fjor, at regjeringen ville motsette seg innføring av religionsfrihet i denne indiske provinsen, for å bevare landets karakter av en indisk-hinduisk stat, taler sitt tydelige språk. En kunne nevne også den arabiske verden, hvor etter krigen stillingen for det kristne arbeidet er blitt slik at dette — for å sitere en misjonær som kjenner forholdene her ut og inn — «befinner seg på kanten av en vulkan som når som helst kan bryte ut».

På den andre siden har det i China, hvor nasjonalismen for noen år tilbake hadde en sterk kristendomsfiendtlig tendens, vist seg en større forståelse for kristendommen og en velvilligere innstilling overfor denne enn noen sinne tidligere. Ifølge en kjenner av forholdene som dr. Stanley Jones, skyldes dette at misjonærene i China har kastet sitt lodd i vektskålen på nasjonalistenes side. Han siterer i denne forbindelse en uttalelse Nehru kom med etter et besøk i China for en tid siden: «Hvis misjonærene i India ville innta den samme holdning som de gjør i China, ville India ikke kunne stå imot deres budskap.»

Stanley Jones er meget optimistisk hva kristendommens fremtid i India angår. Den nåværende bitterhet mellom det overveiende hinduiske kongressparti og Det muhammedanske forbund, vil forsvinne når landet har fått selvstyre, hevder han. Det vil snart bli nye politiske grupperinger. Ikke religiøse, men ideologiske synsmåter vil komme til å bestemme partigrensene. Det vil bli konservative hinduere, muhammedanere og kristne på den ene side og radikale hinduere, muhammedanere og kristne på den andre siden.

Også når det gjelder spørsmålet om religionsfrihet, er Stanley Jones optimist. Han viser her til et vedtak av kongresspartiet om beskyttelse av religiøse minoriteter og til uttalelser av ledende indiske politikere om at det ikke vil bli lagt hindringer i veien for overgang til kristendommen. Det nye India vil, hevder Stanley Jones, by på større muligheter for kristen ekspansjon enn det gamle India gjorde. «Det er psykologisk sett umulig å velge sine erobreres

religion. Men et uavhengig India vil kunne velge fritt. Når det indiske folk får frihet til å velge, er jeg ikke i tvil om hvem valget vil falle på. India vil velge Kristus. De største dager i den kristne misjons historie ligger foran oss. Det vil bli et stort privilegium å få arbeide i et fritt India.»

VII.

Kristendommen blir fra nasjonalistisk hold, som vi allerede har nevnt, ofte betraktet som et fremmedlegeme i folkeorganismen. Og fra én side sett er dette ikke så underlig. Det er den hvite mann som har brakt kristendommen til disse land og som hele tiden har ledet arbeidet for utbredelsen av den her. De former kristenlivet fremtrer under (kirkebygning, gudstjenesteordning, salmesang osv.) bærer som oftest et umiskjennelig vesterlandsk preg. Anklagen for unasjonal holdning kan under disse forhold for utenforstående synes berettiget. Ene og alene den innfødte kirken kan på en overbevisende måte vise denne anklagen tilbake.

De innfødte kristne inntar en eiendommelig dobbeltstilling. Som innfødte utgjør de en levende del av det nasjonale folkefellesskap, som kristne tilhører de samtidig et universelt verdensfellesskap. Vi må forsøke å forstå hvor vanskelig en slik stilling er. Det er beklagelig at indonesiske kristne av frykt for å bli betraktet og behandlet som forrædere har avskåret forbindelsen med de hollandske misjonærene. Men vi må ikke dømme dem altfor hårdt for det. Disse kristne har tross alt vist at de vil være tro mot sin Frelser og Herre. Da forhandlingene mellom nederlendere og indonesere angående Indonesias fremtid skulle finne sted, sendte de kristne kirker i Indonesia gjennom radioen ut følgende opprop: «Indonesias evangeliske kirker sender ut følgende opprop til alle kristne. I disse dager pågår forhandlinger av meget stor viktighet for Indonesias framtid. Vi må derfor fremfor alt be til Gud den allmektige, himmelens og jordens skaper, at disse forhandlinger må føre til avgjørelser som virkelig måtte lede til Indonesias frelse. La oss være klar over at alle kristne i sine tanker, ord og gjerninger har sin del av ansvaret for det som foregår.»

«Kristi kirke har til oppgave å være en tjener for Indonesias folk,

og den føler en dyp smerte i den nåværende situasjon. Vi vet at prester og mange menighetslemmer har lidd en fryktelig død i de siste måneders lidelsesfulle tid, og millioner lever ennå under tragiske forhold. I lydighet mot Jesus Kristus vår Herre, bønnfaller vi enhver om ikke å la seg rive med i tanker på hevsn. Dette vil bare skade de forhandlinger som nå pågår. Tvert imot vil vi oppfordre alle kristne til å bære disse forhandlinger fram for Gud i deres forbønner og forenes i bønn om at en fredens og gjenreisningens tid må bli oss forunt.»

Det er et oppmuntrende trekk i det ofte dystre bilde de nasjonalistiske rørslene blant de fargede folkene frambyr i dag at innfødte kristne ledere har tatt opp til alvorlig undersøkelse spørsmålet om kristendom og nasjonalisme. Et viktig bidrag til løsning av dette problem er blitt gitt i en avhandling av professor Chandran Devanesen, tidligere en av sekretærene i Indias kristne samråd, om de indiske kristne og Indias nasjonale bestemmelse. Den politiske utvikling i India, skriver Devanesen, synes å føre med seg at de kristne tvinges til å danne en egen gruppe, et eget fellesskap innenfor det indiske samfunn — i likhet med hinduere og muhammedanere. Men Guds vilje i Kristus for India er noe langt mer enn dette. Hans vilje er et nytt India, et kristent India. For å nå dette mål, er det ikke nok bare å vinne proselytter. Folket som helhet må bli vunnet. Men dette igjen nødvendiggjør utviklingen av en selvstendig indisk kirke og teologi, en kirke og en teologi som på en og samme tid er ekte indisk og ekte kristen.

I denne forbindelse vil vi også understreke betydningen av at indiske kristne ledere på eget initiativ har tatt opp til behandling spørsmålet om forholdet mellom kirke og stat. Vi sikter til et memorandum som Indias kristne samråd for en tid siden offentliggjorde. I dette betydningsfulle dokument blir det klart gitt uttrykk for «de kristnes alminnelige plikt til å adlyde øvrigheten i alt som er lovlig og hederlig». På den andre siden presiseres det sterkt at «den kristne er absolutt forpliktet overfor Gud. Denne forpliktelsen må han ikke forsøke å unndra seg. Den tillater ikke noe kompromiss». «I alminnelighet er den kristnes forpliktelse overfor Gud fullt forenlig med alle mindre forpliktelser (overfor familie, samfunn og stat), men det oppstår situasjoner hvor forpliktelsen over-

for Gud kommer i konflikt med en av disse mindre forpliktelser. I slike situasjoner er den kristnes plikt klar: Den lydighet han skylder Gud må gå forut for et hvilket som helst annet krav.»

Nasjonalismen representerer ikke bare en *fare* for kristendommen og kirken blant de fargede folkene. Den innebærer også store *muligheter*. Misjonens mål er å gjøre folkene til disipler (Matt. 28, 19), dvs. å vinne folkene som folk for evangeliet. Blod, språk og folkelig særpreg er, som det er blitt sagt, «en del av Guds husholdning i menneskeverdenen». Derfor står det om det nye Jerusalem at «de skal føre folkeslagenes herlighet og ære inn i den». (Joh. Åp. 21, 26).

Fra de unge kirkene i Asia og Afrika kan vi i framtiden vente en ny og kanskje dypere «*tolkning*» av evangeliet gjennom kristningen av de nasjonale verdier og krefter som disse ikke-europeiske rasene eier. Som Siri Dahlquist, den svenske salmeskalden og misjonsarbeideren, har uttrykt det:

Låt nya tankar tolka Kristi bud
och nya själar flamma av hans brand.
Låt nya stämmor prisa Kristi Gud
på nya tungemål, i nya land.

O Herre Krist, hur outtömligt rik
än efter sekler står din offerbragt!
Vi av din sanning gripa blott en flik:
ditt väsens fullhet än er utsagd.

VIII.

Verdensmisjonens viktigste, ja i siste instans eneste oppgave er forkynnelsen av evangeliet med sikte på oppbygningen av en selvstendig innfødt kirke. Riktigheten av denne forståelse av den kristne misjonsoppgaven ser vi tydeligere i dag enn noensinne tidligere. I den situasjon som foreligger på misjonsmarken i dag, har det utenlandske misjonsarbeidet meget vanskelig for å gjøre seg gjeldende. Nettopp fordi det er utenlandsk, blir det fra mange hold sett på med mistenksomhet og uvilje. Annerledes med de innfødte kirkene. Deres vitnesbyrd får naturlig en ganske annen vekt. Deres eksistens og innsats kan ikke uten videre avvises.

Vi ser i dag hvor avgjørende det har vært at det i de 3—4 siste årtier har foregått en gjennomgripende forandring i vestens virksomhet for å kristne de fargede folkene, en forandring som kan karakteriseres som en forskyvning av tyngdepunktet fra det utenlandske misjonsarbeidet til den innfødte kirken. Verdensmisjonsmøtene i Edinburgh 1910, Jerusalem 1928 og Tambaram 1938 betegner tre tydelige etapper i denne utviklingen. I Edinburgh, hvor bare 1 % av deltakerne var representanter for de kristne blant de fargede folkene, var løsenet «misjon». I Jerusalem, hvor 25 % av deltakerne var ikke-europeere, var løsenet «misjon og kirke». Og i Tambaram, hvor 50 % av deltakerne kom fra de innfødte kirkene, var løsenet «kirke». Vesten er ikke lenger den dominerende faktor i verdensmisjonen. Det er blant de fargede folkene i dag sterke, selvstendige kirker som kan fortsette og fullføre det arbeid som de utenlandske misjonærene tok opp og som de til nå har ledet.

Som vi allerede har nevnt ble utviklingen i retning av selvstyre og av likestilling mellom de eldre og yngre kirkene gjennom krigen ført et stort skritt framover. Den annen verdenskrig brakte svære forstyrrelser inn i det kristne misjonsarbeidet. Forbindelsen mellom vestens kirker og misjonærene ble brutt. Hverken misjonærer eller pengemidler kunne sendes ut. På mange felter ble misjonærene nødt til å evakuere eller de ble internert eller isolert på annen måte. Alt i alt ble ca. 22 000 misjonærer berørt av disse forhold, dvs. $\frac{1}{3}$ av den samlede misjonærstyrken i verden. Alt dette innebar at de innfødte kristne måtte ta på seg langt større forpliktelser enn før. Ansvaret for arbeidet kom under disse forhold i hovedsaken til å hvile på dem. Det skal sies til de yngre kirkenes ros at de klarte krigens ildprøve. Derfor står de i dag sterkere enn noensinne. De er blitt mer modne, mer selvbevisste (i dette ords beste betydning). De har vist hva de kan. Og de vet hva de vil.

Pionértidens patriarkalske styresett hører fortiden til. Misjonæren har forlenget opphørt å være «far» for de innfødte kristne, med all den innflytelse og autoritet som følger med en slik stilling. Men ikke bare det. Også organisasjonsperiodens ordning av forholdet mellom det utenlandske misjonsarbeidet og den innfødte kirken er i dag et tilbakelagt stadium. Misjonæren er ikke lenger den selvskrevne leder av virksomheten, med en stab av innfødte arbeidere

under seg (prester, evangelister, lærere osv.). Virksomheten på verdensfeltet er selvsagt ikke kommet like langt alle steder. Men stort sett kan en si at en nå enten allerede har gått inn i eller er i ferd med å gå inn i det tredje og siste stadium i utviklingen av forholdet mellom misjon og kirke. Vi kan kalle det samarbeids- og fellesskapsstadiet. Ledelsen er difinitivt gått over fra den utenlandske misjonæren til den innfødte kirken. Selvstendigjøringen er ikke lenger et program som skal virkeliggjøres. Den er et realisert ideal.

Et par sitater vil gjøre saken klar. I et viktig dokument, offentliggjort i 1944, om den indiske kirkes liv og organisasjon og om dens forhold til de vesterlandske kirkesamfunnene, skriver indiske kristne ledere: «Alle misjonærer bør utføre sitt arbeid som medlemmer av og tjenere i den indiske kirken. Dette behøver ikke å utelukke at de fastholder sin forbindelse med sin egen kirke i vesten. Misjonæren bør være det personlige og levende bindeledd mellom kirkene i vesten og kirken i India... Misjonærene bør som kolleger arbeide sammen med sine indiske medarbeidere og være rede til å tjene under deres ledelse og førerskap.»

I et memorandum om «Kirken og Chinas framtid», også offentliggjort i 1944, uttaler kinesiske kristne ledere seg om samme sak i følgende ordelag: «Tiden er kommet for en påskynding av prosessen for utviklingen av en ansvarlig kinesisk kirke. Bevegelsen må bli kirkesentrisk. Det er ikke engang plass for en «kirkesentrisk misjon». Slike saker som misjonspersonell, utenlandske pengemidler, kirkens eiendommer... bør avgjøres av kirken gjennom en synode eller nasjonal organisasjon. Ikke noe spørsmål som angår kirken... bør bli drøftet og avgjort på møter hvor bare misjonærer er til stede. Dette betyr i praksis at misjonen opphører å eksistere som egen organisasjon på feltet. Misjonærene må slutte seg til den kinesiske kirke, gjøre seg til ett med denne...»

Både India-dokumentet og det kinesiske memorandum gir uttrykk for de yngre kirkenes rett til å være med å utta og utdanne misjonærer. Samarbeids- og fellesskaps synspunktet er altså konsekvent gjennomført. Vi nærmer oss den tid da vestens kirker ikke lenger selv kan avgjøre hvilke og hvor mange misjonærer som skal ta opp arbeid i disse land. De selvstendige indiske og kinesiske kirkene vil i stigende grad selv avgjøre dette spørsmål.

Det som her er sagt om India og China, gjelder også andre asiatiske felter. I Japan f. eks. ble det under krigen dannet en «enhetskirke» gjennom sammenslutning av de forskjellige evangeliske kirker og samfunn. Denne kirken ble en helt igjennom selvstendig institusjon. All økonomisk støtte fra vesten opphørte. Alle utlendinger ble erstattet med japanere. La være at denne kirke-dannelse fant sted etter ordre fra den japanske regjering. Den var ikke desto mindre et verk av de japanske kristne selv. Derfor er den blitt stående også etter Japans sammenbrudd. Enhetskirkens *form* vil det nok bli nødvendig å forandre en del på. Men enhetskirken *selv* vil fortsette som før. For øvrig gjelder det at i Japan som i India og China vil bare den misjonær ha sjanse til å utrette noe som går inn som tjener i den innfødte kirken. De kristne i Japan, sier Kagawa, trenger misjonærer som er villige til å arbeide side om side med dem i stedet for å søke å lede eller kommandere dem.

I Nederlandsk India, hvor den evangeliske misjon har hatt særlig store resultater, nyttet de innfødte kristne den situasjon som oppstod ved at Holland ble okkupert av Tyskland, til å organisere seg som selvstendig kirke under sine egne innfødte ledere. Da japanerne kom, søkte disse ved list og makt å få innført en kirkeordning i likhet med den i Japan. Men de indonesiske kristne satte seg imot. Resultatet ble mistenkeliggjøring og forfølgelser. På grunn av de nasjonale lidenskaper som krigen pisket fram, er forholdet mellom de utenlandske misjonærene og den indonesiske kirken fremdeles meget spent. Om misjonærene i det hele vil få frihet til å virke i et selvstendig Indonesia, vil også her alene *den* misjonær kunne gjøre en innsats som kommer for å tjene og ikke for å lede, som i sitt forhold til sin innfødte medarbeider er villig til å følge løsenet: han skal vokse, jeg skal avta.

Hva Afrika angår, har misjonærene her ennå i stor utstrekning ledelsen i sine hender. Men også på dette felt er utviklingen i retning av selvstyre i full gang. Og også her har krigen i høy grad påskyndet en slik utvikling. Bl. a. har mobiliseringen av mannlig arbeidskraft til krigsinnsats ført med seg at titusener av afrikanere er vendt tilbake med nye forestillinger både om den

hvite mann (hans prestisje er det definitivt forbi med) og om seg selv, om sin egen betydning, sine egne evner og muligheter.

I denne forbindelse er det av særskilt interesse å legge merke til den kjensgjerning at majoriteten av de mobiliserte afrikanere var kristne. I hvert fall gjelder dette de som ble vervet — ad frivillig vei! — i de britiske besittelsene. Hele 60 % av styrkene fra disse territorier var kristne. De fleste av disse kristne, sier en misjonær som i fire år gjorde tjeneste som feltprest blant afrikanske soldater, «har bestått den prøve krigens fristelser innebar og har vitnet for andre om Kristi kraft» (tusener av afrikanske soldater ble døpt i krigsårene). Om de afrikanske prestene som fulgte med styrkene som feltprester, skriver den samme misjonær følgende: «Krigserfaringene har lært oss hvor dyktige disse afrikanske prestene er. I totalt nye omgivelser kjempet de modig mot mange vanskeligheter, forkynste med kraft, øvde tukt med visdom og vant for seg selv en lederstilling blant kristne og ikke-kristne. Med mange slike menn kan den kristne kirken i Afrika bli en virkelig makt.»

IX.

Etterkrigstidens misjonær vil få en vanskelig oppgave å løse. Det vil bli stilt store krav til ham både som kristen og som menneske. Mer enn noensinne vil det bli karakteren og personligheten det kommer til å spørres om. Og mer enn noensinne vil det bli nødvendig å gi våre utsendinger den beste utdannelse de kan få.

Men *er* det da en plass for den vesterlandske misjonær i det kristne arbeidet blant de fargede folkene i dag — og vil det bli det i framtiden? På bakgrunn av den veldige frihetsrørslen blant disse folkene og den rike utvikling i retning av selvstendigjøring av de unge kirkene blant dem, er det helt naturlig at dette spørsmålet blir stilt.

Svaret er at den vesterlandske misjonær trenges i arbeidet på verdensfeltet like meget i dag som noensinne tidligere. Dette forstår også de unge kirkene. Derfor ber de kirkene i Europa og Amerika om fortsatt å sende misjonærer til dem. Det må bare være misjonærer med den rette innstilling, misjonærer som kan tyde tidenes tegn og finne seg til rette i de nye forholdene. Det hvite fører-

skap i verdensmisjonen, det vesterlandske formynderi i verdensmisjonen er det definitivt slutt på. Det trenges tusener, ja titusener av misjonærer i dag. Og det trenges pengemidler. Ikke minst nå i etterkrigstiden er personlig arbeidskraft og økonomisk hjelp fra vesten kjærkommen og nødvendig for de unge kirkene. Gjenreisningen på feltene i det fjerne østen krever store summer. Det samme gjelder de mange og store oppgavene som venter i evangeliseringen, skole- og litteraturarbeidet, den kristne filantropi osv.

Vi lever i den største misjonstid i Kristi kirkes historie. Arbeidet for verdenskristningen har aldri vært så avgjørende som i dag. De fargede folkene har fått sin verdenshistoriske sjanse. Framtiden hører dem til. Derfor må all kraft settes inn på forkynnelsen av evangeliet for de ikke-europeiske rasene og på oppbyggingen av sterke, selvstendige kirker blant dem — for at det kristne budskapet kan nå et størst mulig gjennombrudd i østen før det sammenbrudd i vesten finner sted som før eller senere vil komme.

Det gamle ordet er aktuelt som aldri før:

Kongens ærend har hast!